

Tema a 05-a:

Preasfânta Treime

Este misterul central al credinței și vieții creștine. Creștinii sunt botezați în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh.

24.10.2021

1. Revelația unui Dumnezeu Unul și Întreit

„Misterul central al credinței și al vieții creștine este misterul Preasfintei Treimi. Creștinii sunt

botezați în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh” (*Compendiu*, 44). Întreaga viață a lui Isus este revelația Dumnezeuului Unul și Întreit: la Bunavestire, la naștere, la episodul pierderii și regăsirii sale în Templu, când avea doisprezece ani, la moartea și învierea sa, Isus se revelează ca Fiul lui Dumnezeu într-un mod nou față de modul în care era înțeleasă filiația în Vechiul Testament. Încă de la începutul vieții sale publice și, în mod deplin, la botezul Său, același Tatăl mărturisește lumii că Cristos este Fiul Iubit (cf. Mt 3,13-17 și alte), iar Duhul coboară asupra Lui sub formă de porumbel. Acestei prime revelații explicite a Treimii îi corespunde manifestarea similară la Schimbarea la Față, care introduce misterul pascal (cf. Mt 17,1-5 și alții). În cele din urmă, când și-a luat rămas bun de la ucenicii săi, Isus i-a trimis să boteze în numele celor trei Persoane divine, pentru ca viața eternă a

Tatălui, a Fiului și a Sfântului Duh să fie comunicată lumii întregi (cf. Mt 28,19).

În Vechiul Testament, Dumnezeu și-a dezvăluit unicitatea și dragostea pentru poporul ales: Yahve era ca un Tată. Dar, după ce a vorbit de nenumărate ori prin profeți, Dumnezeu a vorbit prin Fiul (cf. Evr 1,1-2), arătând că Yahve nu este doar ca un Tată, ci că *este* Tatăl (cf. *Compendiu*, 46). Isus i se adresează în rugăciunea sa cu termenul aramaic *Abbá*, folosit de copiii israeliți pentru a se adresa propriului lor tată (cf. Mc 14,36) și distinge întotdeauna filiația sa de cea a ucenicilor. Acest lucru este atât de șocant, încât se poate spune că adevăratul motiv al răstignirii este tocmai acela de a se numi pe Sine Fiul lui Dumnezeu într-un sens unic. Este o revelație definitivă și imediată [1], deoarece Dumnezeu se arată cu Cuvântul Său: nu ne putem aștepta la o altă

revelație, în măsura în care Cristos este Dumnezeu (cf. de ex., In 20, 17), care ni se dăruiește, introducându-ne în viața care izvorăște din sânul Tatălui său.

În Cristos, Dumnezeu își dezvăluie și dăruiește intimitatea, care în sine ar fi inaccesibilă omului doar prin forțele sale [2]. Această revelație însăși este un act de iubire, deoarece Dumnezeul personal al Vechiului Testament își deschide în mod liber inima și Unul născut din Tatăl iese în întâmpinarea noastră, ca să se unească cu noi și să ne ducă înapoi la Tatăl (cf. In 1, 18). Este ceva ce filosofia nu a putut afla, pentru că nu o poți cunoaște în mod total decât prin credință.

2. Dumnezeu în viața sa intimă

Dumnezeu nu numai că are o viață intimă, dar Dumnezeu este — este

identificat cu — viața sa intimă, o viață caracterizată de eterne relații de cunoaștere și iubire, care ne conduc să exprimăm misterul divinității în termeni de *purcederi*.

De fapt, numele revelate ale celor trei Persoane divine cer ca Dumnezeu să fie gândit ca purcederea eternă a Fiului de la Tatăl și în relația reciprocă — de asemenea veșnică — a Iubirii care „iese din Tatăl” (In 15,26) și „ia din Fiul”(In 16,14), care este Duhul Sfânt. Revelația ne spune, așadar, despre două purcederi în Dumnezeu: generarea Cuvântului (cf. In 17,6) și purcederea Duhului Sfânt. Cu caracteristica particulară că ambele sunt relații imanente, pentru că se află în Dumnezeu: mai mult, sunt Dumnezeu însuși, deoarece Dumnezeu este personal; când vorbim de o purcedere, de obicei ne gândim la ceva care provine de la altul și implică schimbare și mișcare.

Deoarece omul a fost creat după chipul și asemănarea Dumnezeului Întreit (cf. Gen 1,26-27), cea mai bună analogie cu purcederile divine poate fi găsită în spiritul uman, unde cunoașterea pe care o avem despre noi nu iese în afară: conceptul pe care ni-l formăm despre noi este diferit de noi înșine, dar nu este în afara noastră. La fel se poate spune și despre dragostea pe care o avem pentru noi înșine. În mod similar, în Dumnezeu Fiul provine de la Tatăl și este Chipul Lui, analog modului în care conceptul este imaginea realității cunoscute. Doar că această imagine în Dumnezeu este atât de perfectă încât este Dumnezeu însuși, cu toată infinitatea, eternitatea, atotputernicia sa: Fiul este una cu Tatăl, același Ceva, care este singura și nedivizata natură divină, chiar dacă este Altcineva. Simbolul niceno-constantinopolitan o exprimă cu formula „Dumnezeu din Dumnezeu, Lumină din Lumină, Dumnezeu

adevărat din Dumnezeu adevărat”. Faptul este că Tatăl îl naște pe Fiul, dăruindu-se El însuși, dându-i substanța și natura sa; nu în parte, așa cum se întâmplă în generația umană, ci în mod perfect și infinit.

Același lucru se poate spune despre Duhul Sfânt, care purcede de la Tatăl și de la Fiul ca Dragoste. Provine de la amândoi, pentru că este Darul etern și necreat pe care Tatăl îl dă Fiului născându-L iar Fiul întoarce tot ce a primit de la Tatăl ca răspuns la dragostea Lui. Acest Dar este un Dar de la sine, pentru că Tatăl îl generează pe Fiul comunicându-i pe deplin și perfect propria Lui ființă prin Duhul său. Prin urmare, a Treia Persoană este Iubirea reciprocă dintre Tatăl și Fiul [3]. Numele tehnic al acestei a doua purcedere este *spirație*. Urmând analogia cunoașterii și a iubirii, se poate spune că Duhul purcede ca voința

care se îndreaptă spre binele cunoscut.

Aceste două purcederi se numesc *imanente* și se deosebesc radical de creație, care este trecătoare, în sensul că este ceva ce Dumnezeu lucrează spre afară de Sine. Pe de o parte, faptul de a fi purcederi, indică o distincție în Dumnezeu; pe de altă parte fiind imanente, dau dovadă de unitate. Prin urmare, misterul Dumnezeului Întreit nu poate fi redus la o unitate fără distincții, ca și cum cele trei Persoane ar fi doar trei măști; sau trei ființe fără unitate perfectă, ca și cum ar fi trei zei diferiți, deși împreună.

Cele două purcederi sunt fundamentul diferitelor *relații*, care sunt identificate în Dumnezeu cu Persoanele divine: a fi Tată, a fi Fiu și a fi *spirație* (suflul) de către Ei. De fapt, precum nu este posibil să fii tată și să fii fiu al aceleiași persoane în

același timp, nu este posibil ca Persoana care purcede prin spirație să fie, în același timp, aceeași cu cele două Persoane de la care provine. Ar trebui clarificat faptul că în lumea creată relațiile sunt accidente, în sensul că raporturile între lucruri create nu se identifică cu ființa lor, chiar dacă le poate caracteriza în modul cel mai profund, ca în cazul filiației. Întrucât în purcederile treimice este dăruită toată substanța divină, în Dumnezeu relațiile sunt eterne și sunt identificate cu substanța în sine.

Aceste trei relații eterne nu doar caracterizează, ci și se identifică cu cele trei Persoane divine, deoarece a gândi la Tatăl înseamnă a gândi la Fiul; și a te gândi la Duhul Sfânt înseamnă a te gândi la cei cu privire la care El este Duh. Astfel Persoanele divine sunt trei Ipostaze, dar un singur Dumnezeu. Nu așa cum se întâmplă cu trei oameni, care

participă la aceeași natură umană fără să o epuizeze. Cele trei Persoane sunt, fiecare, întreaga Divinitate, identificându-se cu Natura unică a lui Dumnezeu [4]: Persoanele sunt una în cealaltă. Din acest motiv, Isus îi spune lui Filip că cine L-a văzut pe El L-a văzut pe Tatăl (cf. In 14, 6), în măsura în care El și Tatăl sunt una (cf. In 10, 30 și 17, 21). Această dinamică, care se numește tehnic *perihoreză* sau *circumincesiune* (doi termeni care se referă la o mișcare dinamică în care unul se schimbă cu celălalt ca într-un cerc de dans) ajută la conștientizarea faptului că misterul Dumnezeului Întreit este misterul Iubirii: „El însuși este în veci relație de iubire: Tată, Fiu și Duh Sfânt, și ne-a destinat să fim părtași la ea” (*Catehism*, 221).

3. Viața noastră în Dumnezeu

Deoarece Dumnezeu este veșnica comunicare a Iubirii, este de înțeles

ca această Iubire să se reverse în afara Lui în faptele sale. Toată acțiunea lui Dumnezeu în istorie este lucrare comună a celor trei Persoane, întrucât nu se disting decât înăuntrul lui Dumnezeu. Cu toate acestea, fiecare imprimă asupra faptelor divine *ad extra* caracteristica ei personală [5]. Cu o imagine, s-ar putea spune că acțiunea divină este întotdeauna unică, precum darul pe care l-am putea primi de la o familie prietenoasă, care este rodul unui singur act; dar, pentru cei care cunosc persoanele care alcătuiesc acea familie, este posibil să recunoască mâna sau intervenția fiecăruia, prin amprenta personală lăsată de ei asupra darului unic.

Această recunoaștere este posibilă, pentru că am cunoscut Ipstazele divine în distincția Lor personală prin misiuni, când Dumnezeu Tatăl a trimis împreună pe Fiul și pe Duhul Sfânt în istorie (cf. In 3, 16-17 și 14,

26), pentru ca Ei să fie prezenți printre oameni: „Proprietățile Persoanelor divine se manifestă îndeosebi în misiunile divine ale Întrupării Fiului și dăruirii Duhului Sfânt” (*Catehism*, 258). Sunt ca cele două mâini ale Tatălui [6] care îmbrățișează oamenii din toate timpurile, pentru a-i aduce în sânul Tatălui Său. Dacă Dumnezeu este prezent în toate ființele ca principiu a tot ceea ce există, cu misiunile Fiului și ale Duhului se face prezent într-un mod nou [7]. Însăși Crucea lui Cristos manifestă omului din toate timpurile Darul etern pe care Dumnezeu îl face din El Însuși, dezvăluind, în moartea sa, dinamica intimă a Iubirii care unește cele trei Persoane.

Aceasta înseamnă că sensul suprem al realității, a ceea ce își dorește orice om, ceea ce a fost căutat de filosofi și de religiile din toate timpurile este misterul Tatălui care îl naște veșnic

pe Fiul în Iubirea care este Duhul Sfânt. Astfel, în Treime se găsește modelul inițial al familiei umane [8], iar viața sa intimă este adevărata aspirație a întregii iubiri omenești. Dumnezeu vrea ca toți oamenii să fie o singură familie, adică una cu El însuși, fiind fii în Fiul. Fiecare om a fost creat după chipul și asemănarea Treimii (cf. Gen 1, 27) și este făcut pentru a trăi în comuniune cu semenii săi și, mai ales, cu Tatăl Ceresc. Aici se află fundamentul final al valorizării vieții fiecărui om, indiferent de capacitățile sau averea lui.

Accesul la Tatăl poate fi găsit doar în Cristos, Calea, Adevărul și Viața (cf. In 14, 6): prin har, oamenii pot deveni un singur corp mistic în comuniunea Bisericii. Prin contemplarea vieții lui Cristos și prin sacramente, avem acces la viața intimă a lui Dumnezeu. Prin Botez suntem inserați în dinamica Iubirii

Familiei celor trei Persoane divine. Așadar, în viața creștină, este vorba de a descoperi că, pornind de la existența noastră obișnuită, din multiplele relații pe care le stabilim și din viața noastră de familie, care a avut modelul său perfect în Sfânta Familie din Nazaret, putem ajunge la Dumnezeu: „Adresează-te des celor trei Persoane — Dumnezeu Tatăl, Dumnezeu Fiul, și Dumnezeu Duhul Sfânt. Și ca să ajungi la Preasfânta Treime recurge la mijlocirea Mariei» [9]. În acest fel, sensul istoriei poate fi descoperit ca o cale de la treime la Treime, învățând de la „trinitatea pământului ” — Isus, Maria și Iosif — să privim spre Treimea Cerului.

Bibliografie de bază:

- Catehismul Bisericii Catolice, 232-267.

- *Compendiu al Catehismului Bisericii Catolice*, 44-49.

Lectură recomandată:

- Sfântul Josemaría, Omilia, *Smerenie, Prietenii lui Dumnezeu*, 104-109.

- J. Ratzinger, *Dumnezeul creștinilor. Meditații*.

.....

[1] Cf. Sf. Toma din Aquino, *In Epist. Ad Gal.*, c. 1, lect. 2.

[2] „Dumnezeu a lăsat urme ale ființei sale trinitare în creație și în Vechiul Testament, însă intimitatea ființei sale ca Sfântă Treime constituie un mister inaccesibil pentru rațiunea umană lăsată în puterile ei și chiar pentru credința Israelului, înainte de întruparea Fiului lui Dumnezeu și a trimiterii Duhului Sfânt. Acest mister a fost

revelat de Isus Cristos și este izvorul tuturor celorlalte mistere” (*Compendiu*, 45).

[3] Duhul Sfânt „este a treia persoană a Preasfintei Treimi. Este Dumnezeu, unul și egal cu Tatăl și cu Fiul. El „purcede de la Tatăl” (In 15,26), care, început fără de început, este originea întregii vieți trinitare. Și purcede și de la Fiul (Filioque), prin darul veșnic pe care Tatăl îl face Fiului. Trimis de Tatăl și de Fiul întrupat, Duhul Sfânt călăuzește Biserica „în tot adevărul” (In 16,13) (*Compendiu*, 47).

[4] „Biserica exprimă credința sa trinitară mărturisind un singur Dumnezeu în trei persoane: Tatăl și Fiul și Duhul Sfânt. Cele trei persoane divine sunt un singur Dumnezeu pentru că fiecare dintre ele este identică cu plinătatea naturii divine unice și indivizibile. Ele sunt, în mod real, distincte între ele,

datorită relațiilor care le pun în referință pe unele cu celelalte: Tatăl îl naște pe Fiul, Fiul este născut de Tatăl, Duhul Sfânt purcede de la Tatăl și de la Fiul” (*Compendiu*, 48).

[5] „Inseparabile în unica lor substanță, persoanele divine sunt inseparabile și în acțiunea lor: Treimea are una și aceeași acțiune. Însă, în unica lor lucrare divină, fiecare persoană este prezentă conform modului care îi este propriu în Sfânta Treime (*Compendiu*, 49).

[6] Cf. Sfântul Ireneu, *Adversus haereses*, IV, 20, 1.

[7] Cf. Sfântul Toma din Aquino, *Summa Theologiae*, I, q. 43, a. 1, c. și a. 2, ad. 3.

[8] «Acel „Noi” divin constituie modelul etern al „noi ” uman; mai presus de toate, al acelui „noi” care este format din bărbat și femei, creați după chipul și asemănarea

divină» (Sf. Ioan Paul al II-lea,
Scrisoarea către familie, 2-II-1994, 6).

[9] Sfântul Josemaría, *Forja*, 543.

Giulio Maspero

.....

pdf | document generat automat din
<https://opusdei.org/ro-ro/article/tema-a-5-a-preasfanta-treime/> (19.03.2026)